

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TARİH KONULARININ İŞLENİŞİNDE HYPertext KULLANIMI İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİ**

Kadir ULUSOY*
Tuğba YANPAR YELKEN**
Lütfi ÜREDİ***

Özet

Bu araştırmada Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören öğrencilerin tarih konularını işlerken, hypertextlerin kullanılması ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Araştırma, 2008–2009 eğitim-öğretim yılında, deneysel desenin deneme öncesi modellerinden “tek grup son test modeli” kullanılarak yapılmıştır. Araştırmaya 60 öğretmen adayı katılmıştır. Nitel ve nicel veriler toplanmıştır. Öğretmen adaylarına önce seçilen hypertextlerin olduğu web metinleri gösterilmiş sonra onlardan bu metinleri incelemeleri istenmiştir. Daha sonra öğretmen adaylarından, incelenen hypertext metinleri ile ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Sonra da öğretmen adaylarına hypertextlerin kullanımı ile ilgili anket yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adayları, hypertextlerin tarih konularında kullanılmasının faydalı olabileceğini; ancak web sayfası içinde çok fazla link verilmesinin konu bütünlüğünü bozabileceğini ve konunun tamamının okunmadan başka bir bölüme geçilmesine yol açacağını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, görsel materyal olmayan web sayfalarının sıkıcı olduğunu; fakat tarih konularını işlerken başka disiplinlerle ilgili kavramlara ulaşabilme konusunda faydalı olduğunu düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Tarih Konuları, Sınıf Öğretmenliği, Öğretmen Adayları, Hypertext Kullanımı.

**THE OPINIONS OF THE CLASS TEACHERS CANDIDATES CONCERNING THE HYPertext USAGE IN TEACHING
HISTORY LESSONS**

Abstract

The opinions of the class teacher candidates concerning the hypertexts usage in teaching history lessons were analysed. The research was done in 2008-2009 academic year by “single group post-test model” which is a pre-experiment model of experimental design. 60 teacher candidates participated in the research. Qualitative and quantitative datas were collected. The web-texts including hypertexts were given and shown to the candidates and they were made to examine the texts. Then the candidates indicated their opinions about the hypertexts. A questionnaire was applied to the candidates’ relating the usage of the hypertexts. The results have shown that candidates think the usage of the hypertexts may be beneficial but giving many links

---

(Bu çalışma 07-09 Ekim 2009 tarihleri arasında gerçekleşen IV. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi’nde sunulan “Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Tarih Konularını İşlerken Hypertext Kullanımı İle İlgili Görüşleri” adlı çalışmadan faydalanılarak hazırlanmıştır.)

* Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ulusoykadir@gmail.com

** Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, tyanpar@mersin.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, luredi@mersin.edu.tr

on the web-page causes a problem in subject- coherence. Additionally, the candidates expressed that, the web-pages not including visual materials as boring and it is useful to reach the other terms relating to different disciplines on the web-page.

Key Words: History Themes, Class Teaching, Teacher Candidates, Hypertext Usage.

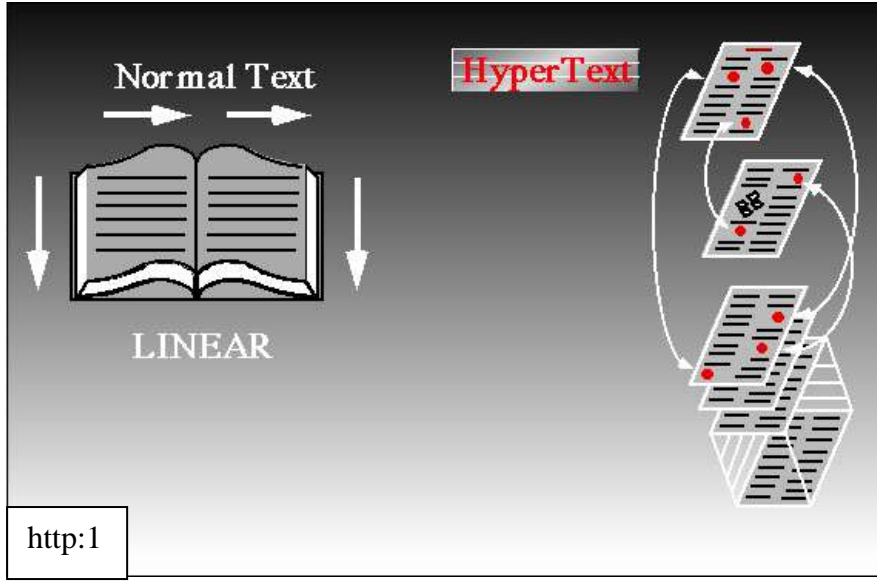
GİRİŞ

Son yıllarda öğrencilerin derslere daha fazla katılımının sağlanabilmesi ve derslerin daha verimli geçebilmesi için çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Özellikle sıkıcı, ezberci, anlatım yönteminin çok kullanıldığı yönünde eleştiriler alan tarih konularını işlerken alternatif yöntemlerin kullanılarak derslerin işlenmesi daha etkili olacaktır. Bu bağlamda tarih konularını işlerken bilgisayar ve internet yardımıyla ders işlemek, bu süreçte hypertextlerden faydalanmak oldukça önem kazanmaktadır. Çünkü Hypertext (köprü metni) son yıllarda eğitim alanında kullanılmakta olan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hypertext (Hipermetin) İngilizceden Türkçeye geçmiş bir terimdir. Hypertext (hipermetin, köprü metin); diğer belgelerle bağlantılar içeren, doğrusal olmayan metindir. Bir metin içerisinde seçilen, genelde önemli kelimeler (kavramlar) ile ilgili daha fazla bilgi edinebilmek için başka bir web sayfası ile köprü oluşturulmasıdır. Hipermetin kavramını ilk kez Ted Nelson, 1965 yılında, doğrusal yapıdaki kitaplara, filmlere ve konuşmalara karşılık olarak, bilgisayarda oluşturulmuş doğrusal olmayan bir içeriği yansıtan belgeleri tanımlayabilmek amacıyla ortaya koymuştur.¹ Hipermetin, metinden fazlası ve metnin üzerinde anlamına gelmektedir. Aslında bu anlamda hipermetinler, kitaplardaki ve metinlerdeki belli kısıtlılıkları, özellikle bilgisayar teknolojisi yardımıyla ortadan kaldıran ve dinamik şekilde metinden metine köprüler oluşturmaya olanak sağlayan bir yapıdır. Bu sayede insanlar herhangi bir konu ile ilgili bilgiye ulaşırken, bir yandan da o konudaki farklı bilgilere ve ekranlara köprüler vasıtası ile geçiş yapma olanağına sahip olurlar. Böylece kullanıcılar kâğıttan bir metnin okunmasındaki gibi doğrusal bir şekilde ilerlemek durumunda kalmadan, ilişkili farklı bilgilere erişim olanağına sahip olurlar.²

¹Rosenborg, V., Green, B., Hester, J., Knovles, W., Wirsching, M. "A guide to multimedia". Carmel, IN: New Riders Publishing, 1993.

²Mcknight, C., Dillon, A., & Richardson, J. "User-centered design of hypertext/hypermedia for education". In David H. Jonassen (Ed.). *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. NewYork: Macmillan, 1996.

Web siteleri okullarda alternatif bir araç-gereç konumuna gelmiştir. Müfredatlarla ilgili birçok bilgi ve belge web sayesinde kullanılabilir. Öğrenciler web sayesinde ilgi duydukları veya araştırmaları istenilen konulara kolaylıkla ulaşabilmektedir. Bunun yanında öğrenciler, web sayesinde elde ettiği bilgilerin doğruluğunu da kontrol edebilmekte ve farklı bakış açılarına görebilmektedir. Hipermetinler son yıllarda öğrencilerin kullanmakta olduğu ve bir konu ile ilgili farklı metinlere ulaşabildikleri bir konuma erişmiştir. Bu nedenle hipermetinler kesinlikle öğretim sürecinde kullanılmalıdır³. Hipermetinlerin kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında da anlaşılıyor ki öğrencilerin derse olan ilgileri ve istekleri artmaktadır. Örneğin: Bazı yazarların ifade ettiği üzere,⁴ eğitim alanında hypertextlerin kullanımının birden fazla metne ulaşma imkânı vermesinden dolayı, metinler arası etkili ve kolay bağlantı kurulabildiği ve birçok belge ve bilgiye aynı anda ulaşma imkânı verdiğini belirtmişlerdir. Bu durumun öğrencilerin derse olan ilgi ve isteklerini desteklediği görülmektedir.

Hipermetin içerisindeki herhangi bir kelime, söz konusu kelime hakkında daha fazla bilginin edinilebileceği farklı bir hipermetin belgesine bir köprü olabilir. Böylelikle hipermetin okuyucusu, metinleri araştırma ve okuma için kendi özgün yöntemini geliştirebilir.

Tarihi olayların anlatımında ve işlenişinde, bir konu ile ilgili tarama deneyimi edinmek için hipermetinleri kullanmak oldukça önemlidir. Çünkü aynı anda bir konu ile ilgili mantık zinciri oluşturulabilir, aynı anda başka metinlerden de destek alınabilir⁵. Hipermetinlerin olumlu yanlarının yanında olumsuz yanları da

³Jonassen, D. H., Howland, J., Moore, J., Marra, R.M., "Learning to Solve Problems With Technology" "A Constructivist Perspective", New Jersey: Merrill Prentice Hall, 2003.

⁴Konu ile ilgili daha fazla bilgi edinmek için aşağıdaki eserlerden faydalanılabilir.

Jacobson, M.J. & Spiro, R.J., "Hypertext learning environments, cognitive flexibility and the transfer of complex knowledge: an empirical investigation". *Journal of Educational Computing Research*, 12 (5), 301-333, 1995.

Jacobson, M. J., Maouri, C., Mishra, P. & Kolar, C., "Learning with hypertext learning environments: theory, design, and research". *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 5 (3), 239-281, 1996.

Rouet, J.F., Levonen, J., Dillon, A. & Spiro, R., "Hypertext and Cognition". LEA: Mahwah, N.J. 1996.

Shapiro, A. M., "Promoting Active Learning: The Role of System Structure in Learning from Hypertext", *Human Computer Interaction*, 13, 1-35, 1998.

Méndez, J. M., & Montanero, M. "Hypergraphics for history teaching - Barriers for causal reasoning about history accounts", *Educational Technology & Society*, 11 (4), 128-138, 2008.

⁵Rouet, J.F., Levonen, J., Dillon, A. & Spiro, R., "Hypertext and Cognition". LEA: Mahwah, N.J. 1996.

tespit edilmiştir. Hipermetinlerin kullanımı sırasında bazı olumsuzlukların da olabileceğini şu örnek ile açıklamıştır:

Öğrenme materyalleri sık sık hipermetin şeklinde olursa kullanıcının dikkati çabuk dağılabilmektedir. Ayrıca metin içindeki köprülerden dolayı öğrencilerin dikkatleri dağılabilir ve öğrenciler nereden başlayıp nereye gittiklerini unutabilirler. Bu durumda konu ile ilgili bilişsel olarak sıkıntılar ortaya çıkar. Bunun için öğrencilerin daha önce hangi metinden başladığını, hangi konuyu araştırdığını hatırlayabilmeleri gerekmektedir⁶. Hipermetinlerin tarih öğretiminde kullanılabileceği, bu yöntemin farklı bir araştırma yöntemi olduğu, öğrenciler tarafından büyük oranda kullanılmak istenileceği ancak bunun yanında hipermetin kullanımının kısmen sıkıntılı sonuçlar da doğurabileceği belirtilmiştir⁷.

Hipermetinler günümüzde önemli bir konu olarak değerlendirilmektedir. Hipermetinler kullanılması kolay olan öğrenme araç-gereçleridir. Hipermetin kullanımında kullanıcının deneyimi de önemlidir. Çünkü kullanıcı neyi hedeflediğini bilirse amaçta sapma olmaz, dokümanları kolaylıkla inceler⁸. Hipermetinlerle ilgili yapılan okumaların, konu ile ilgili bilgi tutarlılığını anlamak ve değerlendirmek için çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Aynı konu ile ilgili farklı kaynaklardan farklı bakış açılarını okuyarak doğru bir değerlendirme yapmak için hipermetinlerin önemli olduğu vurgulanmıştır⁹. Tarih öğretiminde, bazı konularla ilgili çıkarımlarda bulunabilmek için veya karmaşık konularla ilgili daha fazla bilgi toplayabilmek için, olayın nedenleri ve sonuçları hakkında çeşitli bilgiler toplayabilmek için hipermetinlerin kullanılabileceği belirtilmiştir¹⁰.

AMAÇ

Bu çalışmada; Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının tarih konularını işlerken hypertextlerin kullanılması ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma 2008–2009 eğitim-öğretim yılında deneysel desen kullanılarak yapılmıştır. Deneysel desenlerin literatürde pek çok sınıflaması vardır. Bazı sınıflamalarda denemek istenen değişken sayısı ve düzeyine; bazılarında ise denemede kullanılan grup sayısı ile değişkenlerin kontrolünde alınabilen önlemlere göre sınıflama yapılmaktadır. Literatürde ve uygulamada en çok kabul gören sınıflama Campell ve Stanley'in (1963) geliştirdiği, denemeye katılan grup sayısının, kontrol önlemlerinin ve zamanın dikkate alınarak yapıldığı

⁶ Plowman, L., Luckin, R., Laurillard, D., Stratfold, M. & Taylor, J. "Designing Multimedia for Learning: Narrative Guidance and Narrative Construction, In the proceedings of CHI 99", Pittsburgh, PA USA: ACM, 310-317, 1999.

⁷ Shapiro, A. M., "Promoting Active Learning: The Role of System Structure in Learning from Hypertext", *Human Computer Interaction*, 13, 1-35, 1998.

⁸ Karavirta, V., "Towards Seamless Merging of Hypertext and Algorithm Animation", *Electronic Notes in Theoretical Computer Science* 224 105–114, 2009.

⁹ Stanton, N, Correia, A.P. & Dias, P. "Efficacy of a map on search, orientation and access behaviour in a hypermedia system", *Computers and Education*, 35, 263-279, 2000.

¹⁰ Méndez, J. M., & Montanero, M. "Hypergraphics for history teaching - Barriers for causal reasoning about history accounts", *Educational Technology & Society*, 11 (4), 128–138, 2008.

sınıflamadır¹¹. Araştırmamızda bu sınıflamalardan deneme öncesi modellerinden “tek grup son test modeli” kullanılmıştır. Araştırmaya Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 60 öğretmen adayı katılmıştır. Bu öğretmen adaylarından deneme öncesi modelin “tek grup son test modeli” kullanılarak nitel ve nicel veriler toplanmıştır. Öğretmen adaylarına önce hypertext ile ilgili bilgi verilmiş, daha sonra örnek bir uygulama yapılmıştır. Seçilen hypertextlerin olduğu web metinleri gösterilmiş ve bu metinleri incelemeleri öğretmen adaylarından istenmiştir. Daha sonra da öğretmen adaylarından, incelenen hypertext metinleri ile ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. “Hypertext kullanımı ile ilgili ne düşünüyorsunuz?” sorusuna öğretmen adaylarının cevap vermeleri istenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarına hypertextlerin kullanımı ile ilgili anket de uygulanmıştır. Ankette 3'lü likert tipi ölçek kullanılmış, elde edilen sonuçların yüzdelik dağılımları belirlenmiş ve tablo olarak aşağıda verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde anketten ve uygulamadan elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

A. Öğrencilerin Ankete Verdikleri Cevaplar:

	İfadeler	N	Evet	%	Bazen (Kısmen)	%	Hayır	%
1	Olumsuz yönlerine rağmen böyle bir çalışmanın tarih derslerinde kullanılması faydalı olur.	60	47	78.4	11	18.3	2	3.3
2	Hypertextli sayfalar dikkatimi çok çabuk dağıtıyor.	60	12	20	35	58.3	13	21.6
3	Konunun tamamını okumadan başka bir bölüme geçiyorum.	60	39	65	16	26.7	5	8.3
4	Tarih konularını işlerken başka disiplinlerle ilgili kavramlara ulaşabiliyor olmamız çok faydalı.	60	40	66.8	10	16.6	10	16.6
5	Görsel materyallerin az olduğu siteler sıkıcı geliyor.	60	48	80	8	13.4	4	6.6
6	Metinlerin yoğunluktan arındırılması faydalı olur.	60	53	88.4	7	11.6	0	0
7	Link verilecek kavram ile kişi isimleri ve tarihler, sayfa sonunda verilirse daha iyi	60	38	63.4	17	28.3	5	8.3

¹¹ Karasar, N. “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, Ankara: Nobel Yayınları, 2005.

	olur.							
8	İlgili konu hakkında öğrenilmesi gereken tüm kavramların bir arada verilmesi çok güzel.	60	46	76.7	5	8.3	9	15
9	Öğretmen olarak göreve başladığımda tarih konularını işlerken “hypertext” uygulamasını yaptırmayı düşünüyorum.	60	53	88.3	7	11.7	0	0
10	İnternette Türkçe olarak, tarih konuları ile ilgili, bağlantı içinde bağlantı veren siteler çok kısıtlıdır.	60	34	56.6	23	38.3	3	5
11	Yabancı web sitelerinde hypertextler daha fazla yer alır.	60	19	31.6	2	3.3	39	65
12	Sayfalarda gereksiz bilgiler veriliyor.	60	25	41.6	21	35	14	23.4
13	Sayfalarda gereksiz linkler veriliyor.	60	30	50	8	13.3	22	16.7

Yukarıdaki tabloya göre;

En fazla katılım “Metinlerin yoğunluktan arındırılması faydalı olur” ifadesinde toplanmıştır.. Öğrencilerin % 88.4’ü bu görüşü belirtmiştir. Daha sonra, “Öğretmen olarak göreve başladığımda tarih konularını işlerken “hypertext” uygulamasını yaptırmayı düşünüyorum” görüşüne en fazla katılım olmuştur. Bu görüşe katılanların oranı % 88.3’tür. Bunları “Görsel materyallerin az olduğu siteler sıkıcı geliyor” maddesi izlemektedir. Bu görüşe katılanların oranı % 80’dir.

Bunların dışındaki maddelere öğrenciler genelde olumlu yönde cevap vermişlerdir. Öğrenciler:

- ✓ Olumsuz yönlerine rağmen böyle bir çalışmanın tarih derslerinde kullanılmasının faydalı olacağına,
- ✓ İlgili konu hakkında öğrenilmesi gereken tüm kavramların bir arada verilmesinin çok iyi olduğuna,
- ✓ Tarih konularını işlerken başka disiplinlerle ilgili kavramlara ulaşabiliyor olmalarının faydalı olduğuna,
- ✓ Link verilecek kavram ile kişi isimlerinin ve tarihlerin, sayfa sonunda verilmesinin daha iyi olacağına inanmaktadırlar.

Ayrıca öğrenciler:

- ✓ Konunun tamamını okumadan başka bir bölüme geçtiklerini,
- ✓ İnternette Türkçe olarak, tarih konuları ile ilgili, bağlantı içinde bağlantı veren sitelerin çok kısıtlı olduğunu,
- ✓ Sayfalarda gereksiz linkler verildiğini belirtmişlerdir.

Bu çalışmaya göre öğrenciler hypertext kullanımının genelde olumlu yönlerini belirtmişlerdir.

B. Öğrencilerin Uygulama İle İlgili Görüşleri:

Yapılan çalışmaya katılan 60 öğrencinin 40'ının "tr.wikipedia.org" adresini kullandığı görülmüştür. Neden başka web sitelerini kullanmadıkları sorulduğunda öğrenciler: "tr.wikipedia.org" adresinden hemen hemen her konuda bilgi edinebildiklerini ve hypertext yönteminin iyi bir şekilde kullanıldığını belirtmişlerdir. Çalışma sonunda bu siteyi kullanan öğrencilerin büyük bir bölümü, bu siteyi ses ve görsel materyal bakımından beğenmediklerini bildirmişlerdir. Bunun üzerine öğrencilerden http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/T%C3%BCrk_Kurtulu%C5%9F_Sava%C5%9F%C4%B1 adresinin incelenmesi istendi. Bu sayfada Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgili işleyiş vardı. Öğrenciler bu sayfada da "hypertext" yönteminin kullanıldığı, bu adresin sisteminin "wikipedia"nın sistemine çok benzediğini iki sitenin de sanal ansiklopedi rolünü üstlendiğini belirttiler.

Hypertext kullanımı ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Sorusuna öğrenciler genelde şu cevapları vermiştir:

- Çok fazla yer ve kişi adı, kavram ve tarihe ulaşabilmemiz güzel bir durum.
- Bazı bölümlerde çok fazla kelime, tarih yer adı vb. ile ilgili link olunca metnin sonuna ulaşmadan o kelime, tarih veya yer adına tıklayıp başka bir alana geçebiliyorum.
- Hypertext kullanılan web sitelerinin öğretmen eşliğinde kullanılmasının daha doğru olduğuna inanıyorum.
- Bazı bilgileri tam öğrenemiyorum.
- Görsel öğelere de yer verilse daha iyi olur.
- Farklı disiplinlerle ilgili kavramları öğrenme şansına ulaştım.
- Her konu eşit şekilde işlenmemiş.
- Bazı konularda çok gereksiz bilgilerle karşılaşyoruz.
- Konu ile ilgisi olmayan kavramlarla karşılaşyoruz.
- Bazı bölümlerde açıklama yok denecek kadar az; ama yine de link verilmiş.

B.1. Bazı Öğrencilerin Görüşleri:

Öğrencilerden A.Ö.:

Ben "British Museum" hakkında bilgi almak için http://tr.wikipedia.org/wiki/British_Museum adresine girdim.

Müze ile ilgili bilgi edindim. Sayfada 37 tane kelime ve tarih üzerinde link vardı. Bu linklerin üzerine tıkladığım zaman o konularla ilgili bilgi edinebildiğimi fark ettim. Ben “antika” kelimesinin üzerine tıkladım. Bu

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Antika>) sitede “antika bir harita” vardı, bu çok dikkatimi çekti. Anadolu’da Selçuklular döneminde “rahle” yapıldığını öğrendim. Rahle hakkında daha önceden bilgim yoktu, hemen rahlenin üzerine tıkladım. Rahlenin, “üzerinde yazı yazmak, kitap okumak ve özellikle Kur'an-ı Kerim okumak için yapılmış küçük ve dar masa” olduğunu öğrendim. Ama rahlenin fotoğrafını veya resmini göremedim. Bu önemli bir eksiklikti. Yine bu sayfada “geometri” ile ilgili bilgi edinmemiz için de link verilmiş. Yani tarih konuları ile ilgili bilgi edinirken bir anda matematik, din, felsefe, fen bilgisi vb. alanlardan da kelime ve kavramlar öğrenebileceğimizi gördüm.

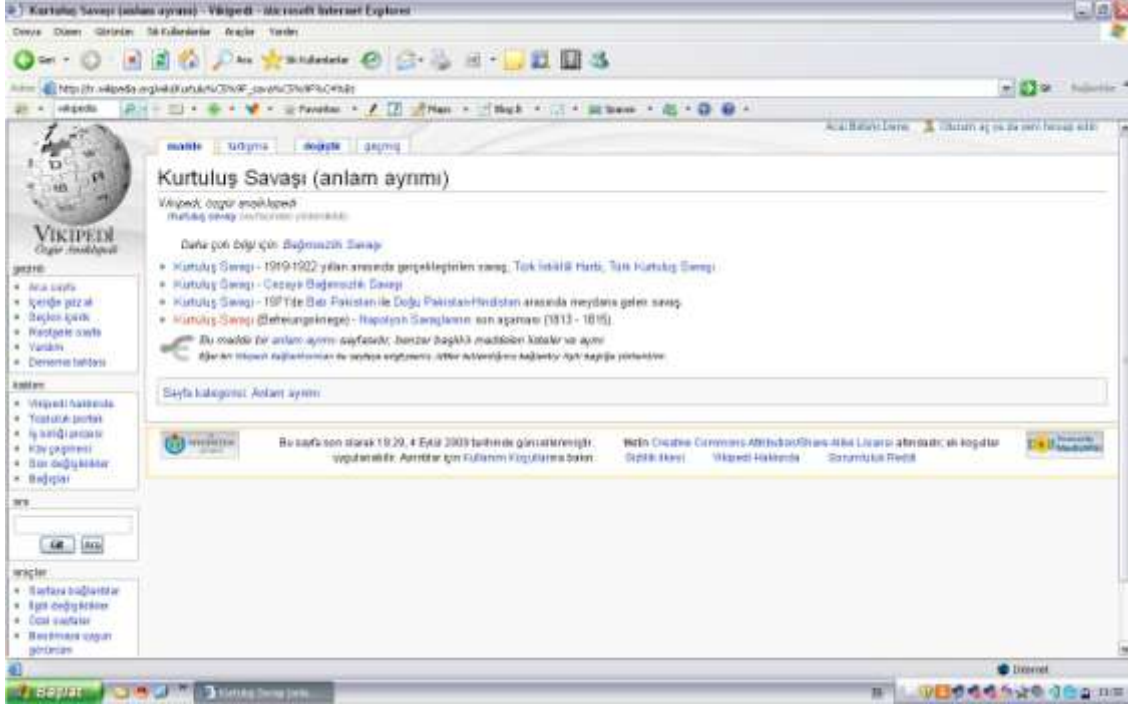
Öğrencilerden B.E.:

http://tr.wikipedia.org/wiki/Kurtulus_savasi adlı siteyi incelemeye başladım. Sayfa açıldığında;

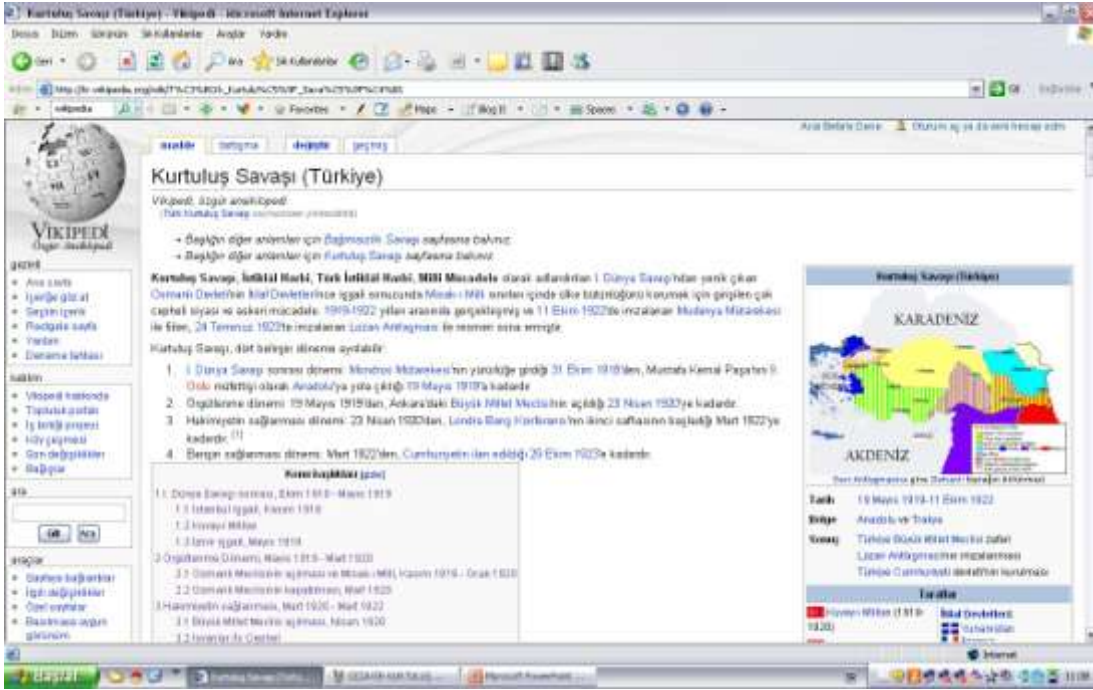
- Bağımsızlık Savaşı,
- Kurtuluş Savaşı, 1919-1922 yılları arasında gerçekleştirilen savaş, Türk İstiklâl Harbi, Türk Kurtuluş Savaşı,
- Kurtuluş Savaşı-Cezayir Bağımsızlık Savaşı,
- Kurtuluş Savaşı-1971'de Batı Pakistan ile Doğu Pakistan/Hindistan arasında meydana gelen savaş,

- Kurtuluş Savaşı (Befreiungskriege)-Napolyon Savaşlarının son aşaması (1813-1815) bölümlerinin olduğunu gördüm.

Amacım Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgili bölümü okumak ve incelemektir. Ancak daha önce duyduğum; fakat haklarında çok fazla bilgimin olmadığı "Cezayir Bağımsızlık Savaşı ve 1971'de Batı Pakistan ile Doğu Pakistan-Hindistan arasında meydana gelen savaş" bölümlerini okumak istedim. Bunun için, "http://tr.wikipedia.org/wiki/Cezayir_Ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1z%C4%B1k_Sava%C5%9F%C4%B1" linkini tıkladım. Bu sayfadan çok önemli bilgiler edindim. Sayfada birçok kelimeye link verildiğini ve tekrar eden linklerin olduğunu gördüm. Örneğin: 1956: 2 kere link verilmiş, Cezayir: 5 kere link verilmiş, Fransa: 5 kere link verilmiş, Tunus: 4 kere link verilmiş vb. bu durumlar gereksizdir. Daha sonra geriye dönüp "http://tr.wikipedia.org/wiki/Banglade%C5%9F_Kurtulu%C5%9F_Sava%C5%9F%C4%B1" linkine girdim. Yazılı bir metin bulamadım. Sadece dikkat çekici bir tablo vardı. Bangladeş Kurtuluş Savaşı'nın tarafları, kumandanları vb. konular hakkında bilgiler edindim. Bu bölümde daha detaylı bilgi verilebilirdi. "[http://tr.wikipedia.org/wiki/Kurtulu%C5%9F_Sava%C5%9F%C4%B1_\(T%C3%BCrkiye\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Kurtulu%C5%9F_Sava%C5%9F%C4%B1_(T%C3%BCrkiye))" adresine girerek Türk Kurtuluş Savaşını inceledim.

Bu sitede I. Dünya Savaşı sonrası, Ekim 1918-Mayıs 1919'dan Cumhuriyetin İlanı, 29 Ekim 1923'e kadarki süreç detaylı bir şekilde anlatılmış, ayrıca tarih kitaplarında bulamadığımız bu konu ile ilgili marşlar, notlar "*Kurtuluş Savaşı'nın son gazisi, Emekli Albay Mustafa Şekip Birgöl, 11 Kasım 2008 tarihinde 105 yaşında hayatını kaybetmiştir*" bilgisini okudum. Ayrıca, Kurtuluş Savaşı komutanlarından bazıları hakkında bilgi verilmesi oldukça güzeldi.

İkinci öğrencinin yazdıklarına bakıldığında sayfada verilen köprülere tıklayıp, amacından saptığı görülebilmektedir. Çünkü öğrencinin bu siteye girerken amacı; "*Türk Kurtuluş Savaşı*" ile ilgili bölümü okumak ve incelemektir; ancak ilk bağılandığı link "*Cezayir Bağımsızlık Savaşı*" nın anlatıldığı link olmuş.

SONUÇ

Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adayları, hypertextlerin tarih konularında kullanılmasının faydalı olabileceğini; ancak web sayfası içinde çok fazla link verilmesinin konu bütünlüğünü bozabileceği ve konunun tamamının okunmadan başka bir bölüme geçilmesine yol açtığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, görsel materyal olmayan web sayfalarının sıkıcı olduğunu buna karşın tarih konularını işlerken başka disiplinlerle ilgili kavramlara ulaşabilme konusunda faydalı olduğunu düşünmektedirler. Öğretmen olarak atandıkları zaman hypertextleri kullanmayı düşünmeleri de bu etkinliğin olumlu olduğunu göstermesi bakımından son derece önemlidir.

Bu ve benzeri uygulamaların yaygınlaştırılarak özellikle monoton geçtiği belirtilen sözel derslerde kullanılmasının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Öğretmenlerin bilgisayar ve internet kullanımı konusunda hizmet içi kurslarda aldıkları eğitim süreçlerinde, hypertextlerin kullanımı ile ilgili çalışmalar yapmaları da sağlanmalıdır.

Web sayfası tasarımcılarının, metinlerin yer aldığı sayfalara görsel materyaller de koyarak konuların zenginleşmesini sağlamaları faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Jacobson, M.J. & Spiro, R.J., (1995). Hypertext learning environments, cognitive flexibility and the transfer of complex knowledge: an empirical investigation. *Journal of Educational Computing Research*, 12 (5), 301-333.

Jacobson, M. J., Maouri, C., Mishra, P. & Kolar, C., (1996). Learning with hypertext learning environments: theory, design, and research. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 5 (3), 239-281.

Jonassen, D. H., Howland, J., Moore, J., Marra, R.M., (2003). Learning to Solve Problems With Technology "A Constructivist Perspective", New Jersey: Merrill Prentice Hall.

Karavirta, V., Towards Seamless Merging of Hypertext and Algorithm Animation, *Electronic Notes in Theoretical Computer Science* 224 (2009) 105–114.

Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.

Mcknight, C., Dillon, A., & Richardson, J. (1996). User-centered design of hypertext/hypermedia for education. In David H. Jonassen (Ed.). *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. (pp. 622-633) NewYork: Macmillan.

Méndez, J. M., & Montanero, M. (2008). Hypergraphics for history teaching - Barriers for causal reasoning about history accounts. *Educational Technology & Society*, 11 (4), 128–138.

Plowman, L., Luckin, R., Laurillard, D., Stratfold, M. & Taylor, J. (1999). Designing Multimedia for Learning: Narrative Guidance and Narrative Construction, In the proceedings of *CHI 99*, Pittsburgh, PA USA: ACM, 310-317.

Rosenborg, V., Green, B., Hester, J., Knovles, W., Wirsching, M. (1993). A guide to multimedia. Carmel, IN: New Riders Publishing.

Rouet, J.F., Levonen, J., Dillon, A. & Spiro, R. (1996). *Hypertext and Cognition*. LEA: Mahwah, N.J.

Shapiro, A. M., (1998). Promoting Active Learning: The Role of System Structure in Learning from Hypertext. *Human Computer Interaction*, 13, 1-35.

Stanton, N, Correia, A.P. & Dias, P. (2000). Efficacy of a map on search, orientation and access behaviour in a hypermedia system. *Computers and Education*, 35, 263-279.

Ville Karavirta Towards Seamless Merging of Hypertext and Algorithm Animation, *Electronic Notes in Theoretical Computer Science* 224 (2009) 105–114.

http 1: http://www.cs.cf.ac.uk/Dave/MM/OLD_BSC/hypertext.gif (erişim tarihi: 16.10. 2009).